

TRUDNE REWITALIZACJE?

Zagospodarowanie terenów pocmentarnych na przykładzie Poznania

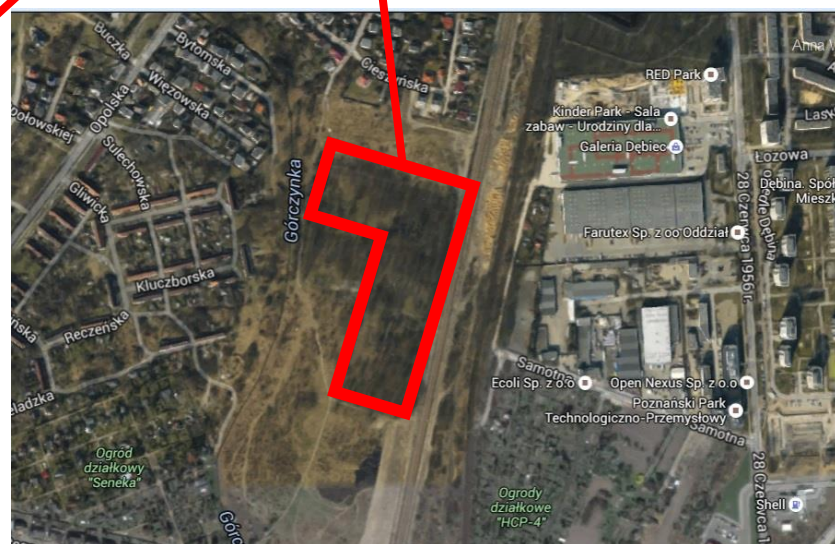
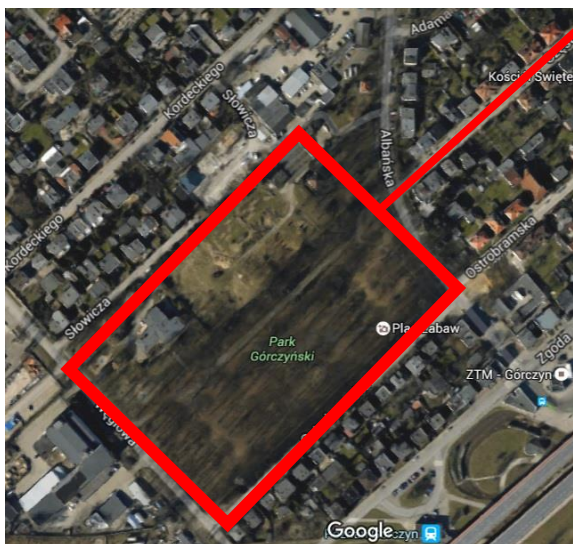
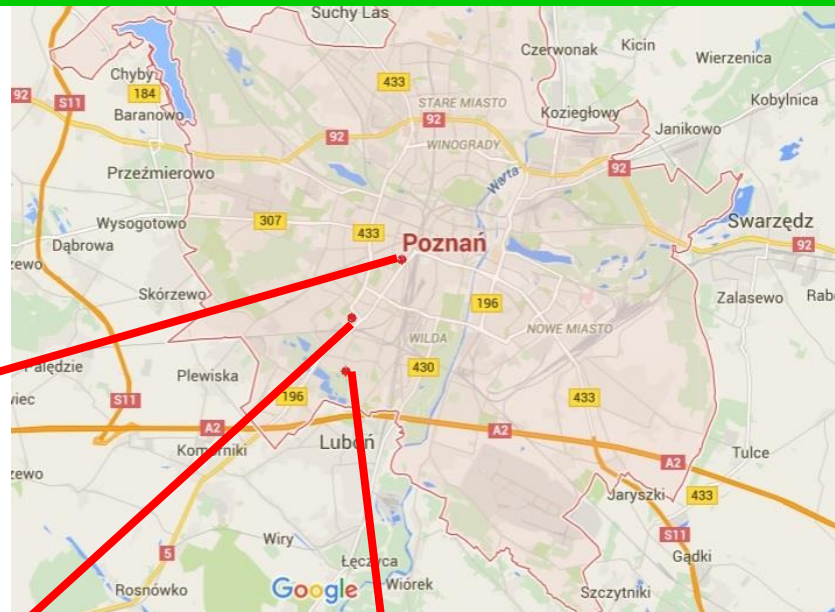
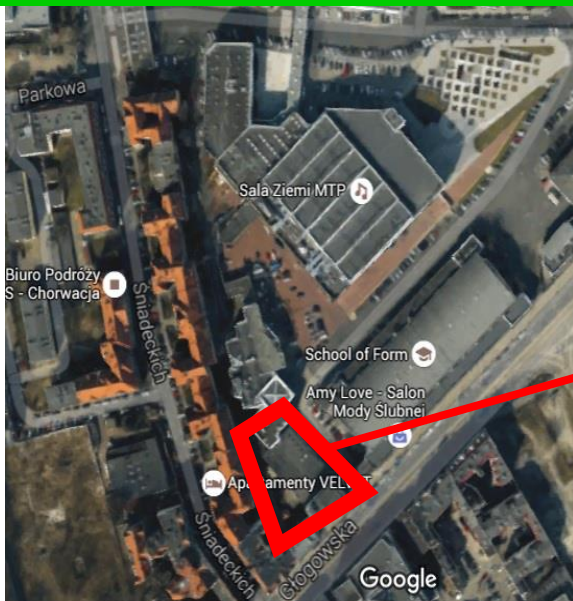
Anna Weronika Brzezińska
Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

PRZEKSZTAŁCENIA TERENÓW (PO)CMENTARNYCH

- Kultura ujmowana w kategoriach czynników wytworzonych przez człowieka w celu wykorzystania środowiska i przystosowania (**ideologie**)
- Cmentarz jako przestrzeń zorganizowana wg reguł kulturowych podlegających ideologiom (**pamięć społeczna**)
- Wzory zachowań wobec terenów (po)cmentarnych: społeczne (pochówek), religijne (rytuały) i polityczne (ideologia)

PRZESTRZEŃ

SPOŁECZNOŚCI

MIEJSCE PAMIĘCI	PARK	CMENTARZ ZAMKNIĘTY
judaizm	luteranizm	katolicyzm
Ul. Głogowska / Łazarz	Ul. Albańska / Górczyn	Ul. Samotna / Dębiec
Gmina żydowska	Parafia ewangelicko- augsburska	Wielkopolskie Towarzystwo Genealogiczne „Gniazdo”
muzealniczka	proboszcz	pasjonatka

WITALIZACJA

- cmentarz żydowski – 1804-45
- teren MTP
- odtworzenie fragmentu cmentarza z grobem Akivy Egera – 2008

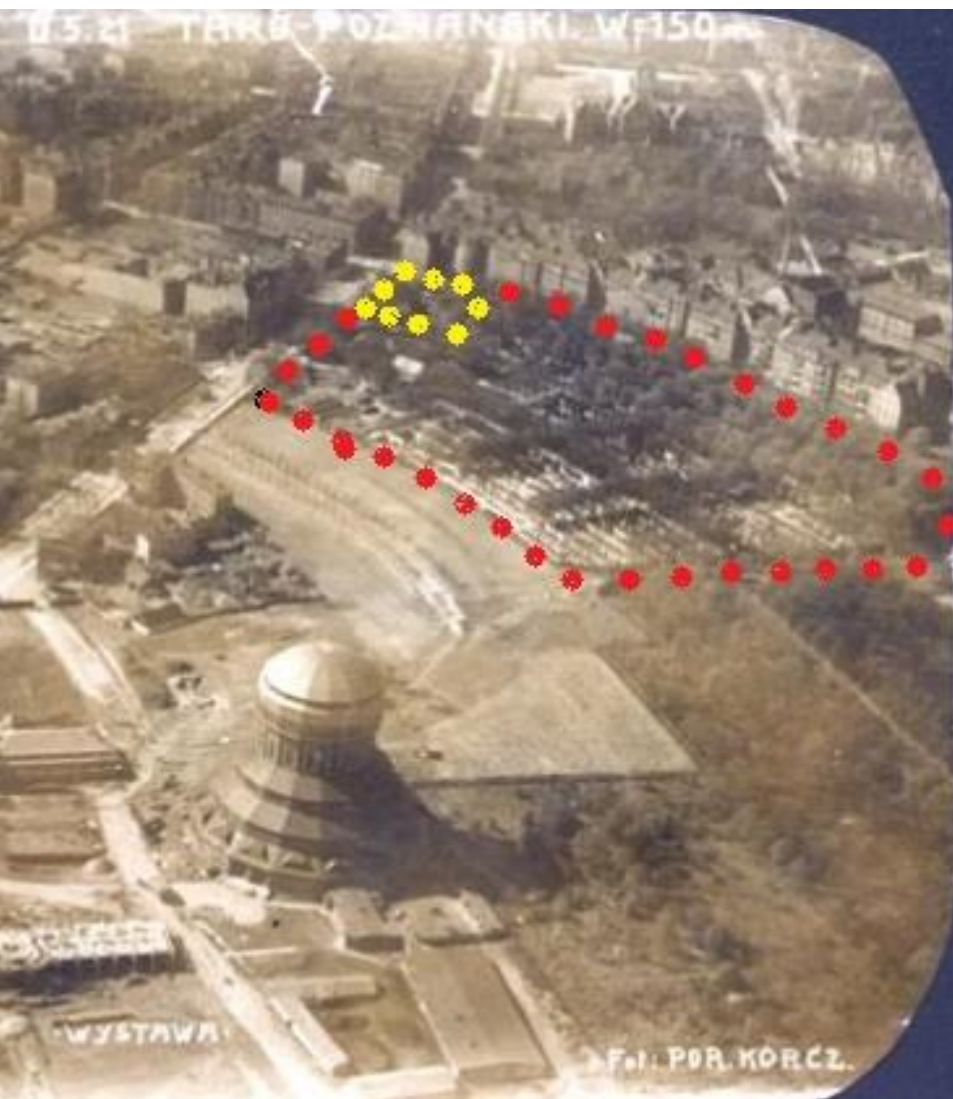

Fot. A. W. Brzezińska

Fot. A. W. Brzezińska

Jest pewna obojętność części społeczeństwa, **komfort egzystencjonalny**, że wypiera się ze świadomości te miejsca, nie chce się o nich pamiętać, ale jeśli tak będzie, my wytrzymamy to rzeczywiście z pamięci [muzealnica]

Swoją drogą ciekawe jakie są **odczucia okolicznych mieszkańców**, kiedy w środku podwórka wyrastają im nagrobki i dowiadują się że mieszkają na cmentarzu [forum]

(RE)WITALIZACJA

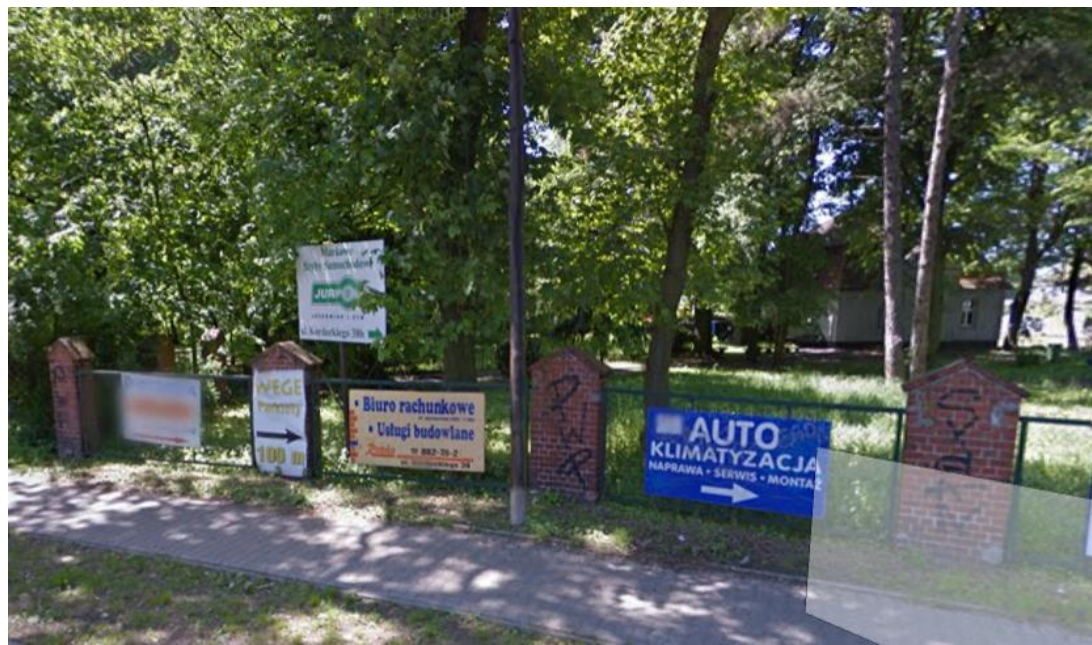
- cmentarz ewangelicki założony ok. 1906
- likwidacja w latach 50. XX wieku
- Park Górczyński, własność parafii ewang.-augsb.
- brak upamiętnienia
- zachowany dom zarządcy cmentarza

uczciwie przyznam, że jest to dla nas w pewnym sensie obciążenie. Teren przez lata był i jest parkiem, **nie jest już cmentarzem**, więc ma charakter publiczny (...). Takie plany [upamiętniania], myśli biją się w naszych głowach, w szczególności, kiedy powoli zbliżamy się do obchodów 500-lecia reformacji. Pojawiła się inicjatywa, aby na rok 2017 stworzyć quasi przewodnik ewangelicki po Poznaniu, by w tym przewodniku zaznaczyć miejsca związane z ewangelicyzmem [proboszcz]

Chcemy zacząć od sprzątnięcia, a później będziemy myśleć o np. siłowni zewnętrznej czy innych urządzeniach **dla mieszkańców** [Rada Osiedla]

REWITALIZACJA

- cmentarz katolicki parafii Zmartwychwstania Pańskiego oraz Świętej Trójcy – 1924-45
- lata 90. XX w. powrót do parafii
- zamknięty dla pochówków

**Na cmentarzu spoczywa prababka
mojego męża.** Mąż mówił, że chodził ze
swoim wujkiem, odwiedzał tą prababkę i, że
grób znajdował się blisko płotu i przez dziurę
od strony Lubonia, przez płot wchodzili i to
było bardzo blisko. Przeszukaliśmy z mężem
cmentarz – nie znaleźliśmy [pasjonatka]

Brak dojazdu sprawia, że parafia nie może
prowadzić pochówków, w efekcie **brakuje
środków na utrzymanie zabytkowej
nekropolii** (...). ratunkiem dla pozostałych
byłoby przywrócenie pochówków. Parafia
chciałaby grzebać przy ul. Samotnej także
osoby innych wyznań i niewierzące [Gazeta
Wyborcza]

DZIAŁANIA

WITALIZACJA	(RE)WITALIZACJA	REWITALIZACJA
żydowski	ewangelicki	katolicki
atrakcja turystyczna	miejsce rekreacji	przywrócenie pierwotnej funkcji
turyści	mieszkańcy	mieszkańcy

PAMIĘĆ I TOŻSAMOŚĆ W KRAJOBRAZIE MIEJSKIM

Studium przypadku na przykładzie Poznania

Narodowe Centrum Nauki, nr UMO-2013/09/B/HS6/00374
Wydział Anglistyki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Prof. UAM dr hab. Małgorzata Fabiszak – kierownik projektu
dr Anna Weronika Brzezińska – główny wykonawca projektu
mgr Martyna Borowicz, mgr Marta Gruszecka, mgr Tomasz Michalik, mgr Aleksandra Paprot, mgr Mikołaj Smykowski – wykonawcy projektu